

Zaak C-530/20

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

20 oktober 2020

Verwijzende rechter:

Satversmes tiesa (Letland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

6 oktober 2020

Verzoekende partij:

SIA EUROAPTIEKA

Instelling die de betrokken handeling heeft vastgesteld:

Ministru kabinets

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA (grondwettelijk hof,
Letland)

[OMISSIS] [gegevens betreffende de verwijzende rechterlijke instantie]

BESLISSING

**OM HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE TE
VERZOEKEN OM**

EEN PREJUDICIËLE BESLISSING OVER EEN AANTAL VRAGEN

[OMISSIS] [zaaknummer]

Riga, 6 oktober 2020

Nadat de Satversmes tiesa (hierna ook: „verwijzende rechterlijke instantie” of „verwijzende rechter”), [OMISSIS] [samenstelling van de verwijzende rechterlijke instantie]

het dossier van de zaak [OMISSIS] „betreffende de overeenstemming van punt 18.12 van het Ministru kabineta 2011. gada 17. maija noteikumi Nr. 378 „Zāļu reklamēšanas kārtība un kārtība, kādā zāļu ražotājs ir tiesīgs nodot ārstiem bezmaksas zāļu paraugus” (decreet nr. 378 van de ministerraad van 17 mei 2011,

[inzake] ‚Regelingen voor geneesmiddelenreclame en regelingen volgens welke een geneesmiddelenproducent artsen gratis monsters van geneesmiddelen kan aanbieden’; hierna: ‚decreet nr. 378’), met de artikelen 100 en 105 van de Latvijsas Republikas Satversme (grondwet van de Republiek Letland; hierna: ‚grondwet’) en met artikel 288, derde alinea, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna: ‚VWEU’)” tijdens de voorbereidende terechtzitting heeft onderzocht [OMISSIS],

zet zij het volgende uiteen:

I. Relevante feitelijke en juridische gegevens van het hoofdgeding

- 1 Op 8 januari 2020 heeft SIA EUROAPTIEKA (hierna: „verzoekster”) bij de Satversmes tiesa grondwettelijk beroep [OMISSIS] ingesteld. [OMISSIS] [procedurele aspecten]

[OMISSIS] [procedurele aspecten] **[Or. 2]**

- 2 In punt 18.12 van decreet nr. 378 is het volgende bepaald: „Het is verboden om in publieksreclame voor een geneesmiddel aankoopbevorderende informatie op te nemen, waarbij de noodzaak om het geneesmiddel aan te kopen wordt gerechtvaardigd op basis van de prijs van het geneesmiddel, door een speciale verkoop aan te kondigen of te vermelden dat het geneesmiddel samen met andere geneesmiddelen (ook tegen verlaagde prijs) of producten als pakket wordt verkocht” (hierna: „litigieuze bepaling”).
- 3 **Verzoekster** is van mening dat de litigieuze bepaling niet in overeenstemming is met de artikelen 100 en 105 van de grondwet, noch met artikel 288, derde alinea, VWEU.

Verzoekster is een in Letland gevestigde vennootschap met beperkte aansprakelijkheid die farmaceutische activiteiten uitoefent en deel uitmaakt van een groep van ondernemingen die in Letland een van de grootste netwerken van apotheken en detailhandelaars in geneesmiddelen vormt. Hoewel de hoofdactiviteit van een apotheek de distributie van geneesmiddelen en de verlening van farmaceutische diensten is, hebben apotheken op grond van artikel 33 van de Farmācijas likums (Letse wet inzake het farmaceutische recht; hierna: „wet inzake het farmaceutische recht”) ook het recht om andere soorten producten te distribueren, zoals die welke bestemd zijn voor lichaamsverzorging.

In maart 2016 kondigde verzoekster op haar website en in haar maandblad een promotie aan, namelijk een korting van 15 % op de aankoopprijs van om het even welk geneesmiddel indien ten minste drie producten werden gekocht. Bij besluit van 1 april 2016 heeft de Veselības inspekcijas Zāļu kontroles nodaļa (afdeling geneesmiddelencontrole van de gezondheidsinspectie) verzoekster op grond van de litigieuze bepaling **[Or. 3]** verboden om reclame voor die promotie te verspreiden. Verzoekster is van mening dat de litigieuze bepaling aldus het in

artikel 100 van de grondwet verankerde recht op vrije meningsuiting en haar in artikel 105 van de grondwet verankerde recht op eigendom beperkt.

Volgens haar heeft het in de bestreden bepaling neergelegde verbod niet alleen betrekking op reclame voor een bepaald geneesmiddel, maar ook op reclame voor geneesmiddelen in het algemeen. Ten eerste beperkt de litigieuze bepaling haars inziens haar recht om publieksreclame te maken teneinde haar merk te promoten en haar bekendheid te bevorderen. Ten tweede verbiedt de litigieuze bepaling verzoekster consumenten te informeren over de contractuele voorwaarden voor de verkoop van de producten die hun in apotheken onder haar eigen merk worden aangeboden. Zij is dan ook van mening dat het in de litigieuze bepaling neergelegde verbod de gebruikelijke clientèle van haar apotheken heeft beperkt. Clientèle moet echter worden beschouwd als eigendom in de zin van artikel 1 van Protocol nr. 1 bij het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

[Volgens verzoekster] blijkt uit de essentie en het doel van de wet inzake het farmaceutische recht in haar geheel dat de wetgever de ministerraad niet de bevoegdheid heeft gegeven om regels vast te stellen met een inhoud als die van de litigieuze bepaling. In dit verband moet rekening worden gehouden met de bepalingen van het Unierecht, met name richtlijn 2001/83/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 november 2001 tot vaststelling van een communautair wetboek betreffende geneesmiddelen voor menselijk gebruik (hierna: „richtlijn 2001/83”).

De bepalingen van richtlijn 2001/83 zien op reclame voor bepaalde in artikel 1, lid 2, van die richtlijn bedoelde geneesmiddelen en niet op om het even welke reclame met betrekking tot de farmaceutische sector of tot geneesmiddelen in het algemeen. Haars inziens voorziet richtlijn 2001/83 in een volledige harmonisatie op het gebied van geneesmiddelenreclame en mogen de lidstaten in hun wetgeving geen restrictievere eisen aan geneesmiddelenreclame stellen dan die welke in die richtlijn zijn vastgesteld. Bij de litigieuze bepaling heeft de ministerraad de in artikel 90 van richtlijn 2001/83 opgenomen lijst van verboden reclamemethoden uitgebreid. Derhalve is de litigieuze bepaling niet in overeenstemming met artikel 288, derde alinea, VWEU. **[Or. 4]**

- 4 **De instelling die de betrokken handeling heeft vastgesteld – de ministerraad –** is van mening dat de litigieuze bepaling in overeenstemming is met de artikelen 100 en 105 van de grondwet, en met artikel 288, derde alinea, VWEU.

De ministerraad wijst erop hij de litigieuze bepaling op grond van artikel 5, lid 5, van de wet inzake het farmaceutische recht en overeenkomstig de eisen van richtlijn 2001/83 in decreet nr. 378 heeft opgenomen.

[Zijns inziens] betekent het feit dat hij met de litigieuze bepaling restrictievere eisen heeft gesteld aan geneesmiddelenreclame niet dat hij de hem verleende bevoegdheid heeft geschonden. Of de eisen van de litigieuze bepaling in

overeenstemming zijn met de door de wetgever verleende bevoegdheid moet rechtstreeks in het licht van de eisen van richtlijn 2001/83 en de doelstelling met betrekking tot de aflevering van geneesmiddelen aan het publiek worden beoordeeld. Het verbod op publieksreclame voor geneesmiddelen is gebaseerd op de bescherming van de volksgezondheid tegen de risico's van in een buitensporige en ondoordachte vorm gebrachte reclame. Een en ander vloeit voort uit overweging 45 van richtlijn 2001/83, waarin staat te lezen dat reclame voor geneesmiddelen die zonder medisch recept kunnen worden afgeleverd, bij wijze van uitzondering kan worden toegestaan, maar alleen met inachtneming van bepaalde wettelijk vastgestelde criteria. Daarentegen vallen aan medisch recept onderworpen geneesmiddelen niet onder een dergelijke uitzondering op het verbod op reclame, hetgeen betekent dat er voor die categorie geneesmiddelen een absoluut reclameverbod geldt. Het in richtlijn 2001/83 bedoelde begrip reclame voor geneesmiddelen is ruim. Krachtens artikel 87, lid 3, van deze richtlijn is reclame die het irrationele gebruik van een geneesmiddel bevordert, niet toegestaan. Dat verbod heeft niet alleen betrekking op het irrationele gebruik van een bepaald product, maar ook op het irrationele gebruik van welk geneesmiddel dan ook. Bij de vaststelling van de litigieuze bepaling heeft de ministerraad de hem verleende bevoegdheid derhalve in acht genomen en uitvoering gegeven aan de regeling van het Unierecht. **[Or. 5]**

[De ministerraad merkt op dat], volgens gegevens van de Wereldgezondheidsorganisatie, niet aan medisch recept onderworpen geneesmiddelen in Letland op grote schaal worden gebruikt. De litigieuze bepaling is vastgesteld om het irrationele gebruik van niet aan medisch recept onderworpen geneesmiddelen te verminderen en aldus de volksgezondheid te beschermen. Volgens de ministerraad is bevordering van het gebruik van niet aan medisch recept onderworpen geneesmiddelen door de prijs van die geneesmiddelen (namelijk door kortingen) onredelijk en juridisch niet-aanvaardbaar.

II. Lets recht

5 Artikel 100 van de grondwet bepaalt:

„Eenieder heeft recht op vrijheid van meningsuiting, waaronder het recht om vrij informatie te verkrijgen, te bewaren en te verstrekken, en om zijn mening te uiten. Censuur is verboden.”

Artikel 105 van de grondwet bepaalt:

„Eenieder heeft recht op eigendom. De goederen waarop het recht op eigendom betrekking heeft, mogen niet aldus worden gebruikt dat het algemeen belang wordt geschaad. Het recht op eigendom kan slechts bij wet worden beperkt. Gedwongen onteigening om redenen van openbaar nut is alleen in uitzonderlijke gevallen, op grond van een specifieke wet en tegen billijke vergoeding toegestaan.”

- 6 Op 10 april 1997 heeft de Saeima (parlement, Letland) de wet inzake het farmaceutische recht vastgesteld. Die wet is op 8 mei 1997 in werking getreden. Artikel 5, lid 5, van de wet inzake het farmaceutische recht bepaalt: „De ministerraad stelt de nadere regels voor geneesmiddelenreclame vast.”

Op 20 december 1999 heeft het parlement de Reklāmas likums (hierna: „wet op de reclame”) vastgesteld. Die wet is op 24 januari 2000 in werking getreden. Artikel 7, lid 1, van de wet op de reclame bepaalt het volgende: „In andere wetten kunnen aanvullende eisen inzake reclame worden vastgesteld.” In artikel 7, lid 2, van die wet is bepaald: „De ministerraad stelt aanvullende eisen vast met betrekking tot de inhoud, de vormgeving of de wijze van verspreiding (daaronder begrepen de wijze van verspreiding van reclame in de verschillende media) van reclame voor specifieke goederen, groepen van goederen of diensten.”

- 7 Op 17 mei 2011 heeft de ministerraad op grond van de artikelen 5 en 56 van de wet inzake het farmaceutische recht en artikel 7 van de wet op de reclame decreet nr. 378 vastgesteld. Decreet nr. 378 is op 21 mei 2011 in werking getreden. In punt 18.12 van decreet nr. 378 is het volgende bepaald: „Het is verboden om in publieksreclame voor een geneesmiddel aankoopbevorderende informatie op te nemen, waarbij de noodzaak om het geneesmiddel aan te kopen wordt gerechtvaardigd op basis van de prijs van het geneesmiddel, door een speciale verkoop aan te kondigen of te vermelden dat het geneesmiddel samen met andere geneesmiddelen (ook tegen verlaagde prijs) of producten als pakket wordt verkocht”. [Or. 6]

III. Unierecht

- 8 Artikel 288, derde alinea, VWEU luidt als volgt: „Een richtlijn is verbindend ten aanzien van het te bereiken resultaat voor elke lidstaat waarvoor zij bestemd is, doch aan de nationale instanties wordt de bevoegdheid gelaten vorm en middelen te kiezen.”
- 9 [OMISSIS] [Wat de doelstellingen van richtlijn 2001/83 betreft, haalt de verwijzende rechter overwegingen 2, 29, 40, 42, 43, 45 en 46 van deze richtlijn aan]. [Or. 7]

[OMISSIS]

In artikel 1 van richtlijn 2001/83 wordt „geneesmiddel” omschreven als „elke enkelvoudige of samengestelde substantie, aangediend als hebbende therapeutische of profylactische eigenschappen met betrekking tot ziekten bij de mens. Elke enkelvoudige of samengestelde substantie, die aan de mens toegediend kan worden teneinde een medische diagnose te stellen of om fysiologische functies bij de mens te herstellen, te verbeteren of te wijzigen, wordt eveneens als geneesmiddel beschouwd”.

In artikel 86 van richtlijn 2001/83, onder titel VIII („Reclame”), wordt „reclame voor geneesmiddelen” omschreven als volgt: „[O]nder ,reclame voor

geneesmiddelen’ [wordt] verstaan, alle vormen van colportage, marktverkenning of stimulering, die bedoeld zijn ter bevordering van het voorschrijven, het afleveren, de verkoop of het verbruik van geneesmiddelen.”

Artikel 87, lid 3, van richtlijn 2001/83 bepaalt dat reclame voor een geneesmiddel het rationele gebruik van een geneesmiddel moet bevorderen door het objectief voor te stellen zonder de eigenschappen ervan te overdrijven, en niet misleidend mag zijn.

In artikel 90 van richtlijn 2001/83 worden de verboden reclamemethoden vermeld [OMISSIS] [aanhalingen uit die bepaling; lijst van gegevens die publieksreclame niet mag bevatten].

[OMISSIS] [Or. 8] [Omissis]

IV. Redenen waarom de Satversmes tiesa twijfels heeft over de uitlegging van het Unierecht

10 [OMISSIS] [procedurele aspecten].

11 Richtlijn 2001/83 is in Lets recht omgezet bij decreet nr. 378 [OMISSIS]. [verwijzing naar het wetgevingsproces] Het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) heeft verklaard dat de verwezenlijking van het doel van richtlijn 2001/83 in het gedrang zou komen indien een lidstaat de hierin vastgestelde verplichtingen zou kunnen uitbreiden en aanvullende beperkingen op reclame zou kunnen invoeren. Richtlijn 2001/83 heeft dus een volledige harmonisatie op het gebied van reclame voor geneesmiddelen doorgevoerd, waarbij de gevallen waarin de lidstaten bepalingen mogen vaststellen die van de regels van deze richtlijn afwijken, uitdrukkelijk zijn opgesomd [Or. 9] (zie arrest van 8 november 2007, Gintec, C-374/05, [OMISSIS] EU:C:2007:654, punten 20 en 37).

In decreet nr. 378 en de daarin opgenomen litigieuze bepaling zijn de nadere regels voor geneesmiddelenreclame vastgelegd. Volgens punt 2.1 van decreet nr. 378 zijn de bepalingen van het decreet van toepassing op elke vorm van communicatie, activiteiten en maatregelen ter bevordering van het voorschrijven, de distributie of het gebruik van geneesmiddelen, daaronder begrepen publieksreclame voor geneesmiddelen.

In het Unierecht stelt richtlijn 2001/83/EG geharmoniseerde regels op het gebied van geneesmiddelenreclame vast. In artikel 86, lid 1, van richtlijn 2001/83 wordt reclame voor geneesmiddelen omschreven als „alle vormen van colportage, marktverkenning of stimulering, die bedoeld zijn ter bevordering van het voorschrijven, het afleveren, de verkoop of het verbruik van geneesmiddelen”. Het Hof heeft vastgesteld dat uit de tekst van deze bepaling, en in het bijzonder uit de woorden „alle vormen”, duidelijk volgt dat het door de Uniewetgever gehanteerde begrip reclame voor geneesmiddelen zeer ruim is. Het heeft

opgemerkt dat reclame geen loutere informatie is, dat wil zeggen dat uit artikel 86, lid 1, van richtlijn 2001/83 met name eveneens blijkt dat een reclameboodschap haar aard in wezen ontleent aan de doelstelling die zij nastreeft. Deze doelstelling vormt aldus het doorslaggevende element om reclame van loutere informatie te onderscheiden. Wanneer de boodschap is bedoeld ter bevordering van het voorschrijven, het afleveren, de verkoop of het verbruik van geneesmiddelen, maakt zij reclame uit in de zin van richtlijn 2001/83. Een zuiver informatieve mededeling zonder publicitair doel valt daarentegen niet onder de bepalingen van deze richtlijn inzake reclame voor geneesmiddelen (zie arrest van 5 mei 2011, MSD Sharp & Dohme, C-316/19, [OMISSIS] EU:C:2011:275, punten 29, 31 en 32).

Verzoekster verwijst naar een arrest van het Hof in een zaak betreffende een regeling tot vaststelling van uniforme prijzen in apotheken en voert in dit verband aan dat het aan de wetgever staat om de vaststelling van een beperking als die waarin de litigieuze bepaling voorziet op basis van wetenschappelijk onderzoek te rechtvaardigen (zie arrest van 19 oktober 2016, Deutsche Parkinson Vereinigung, C-148/15, [OMISSIS] EU:C:2016:776, punt 42). Die zaak had echter betrekking op het vrije verkeer van goederen en richtlijn 2001/83 was in die zaak **[Or. 10]** niet van toepassing. Derhalve moet worden nagegaan of de in de litigieuze bepaling vervatte regel een verbod op reclame in de zin van richtlijn 2001/83 vormt en of die richtlijn van toepassing is [OMISSIS] [in het hoofdgeding].

Overeenkomstig artikel 89, lid 1, onder b), eerste streepje, van richtlijn 2001/83 moet reclame voor een geneesmiddel de benaming van het geneesmiddel bevatten. Daaruit kan worden afgeleid dat alleen reclame voor een bepaald en identificeerbaar geneesmiddel reclame voor een geneesmiddel vormt. Voor aan medisch recept onderworpen geneesmiddelen bestaat er een absoluut verbod op reclame. Reclame is dus alleen toegestaan voor niet aan medisch recept onderworpen geneesmiddelen. Daaruit vloeit voort dat de bepalingen van titel VIII van richtlijn 2001/83/EG, welke titel het opschrift „Reclame” heeft, betrekking hebben op reclame voor specifiek identificeerbare, niet aan medisch recept onderworpen geneesmiddelen, en dat die bepalingen er niet toe strekken reclame voor apotheekdiensten te reguleren.

De litigieuze bepaling eist niet dat de reclame gegevens over een concreet geneesmiddel bevat, dat wil zeggen de benaming van het geneesmiddel, maar verbiedt om in reclame voor een geneesmiddel bepaalde, met name aankoopbevorderende informatie op te nemen, waarbij de noodzaak om het geneesmiddel aan te kopen wordt gerechtvaardigd op basis van de prijs van het geneesmiddel. Daaruit kan worden afgeleid dat, voor zover de litigieuze bepaling betrekking heeft op andere producten dan concrete geneesmiddelen, richtlijn 2001/83/EG niet van toepassing is. De in het hoofdgeding aan de orde zijnde reclame verwijst niet naar de benaming van geneesmiddelen [OMISSIS]. Derhalve moet worden onderzocht of de activiteiten die door de litigieuze bepaling worden geregeld binnen de werkingssfeer van richtlijn 2001/83 kunnen vallen.

Het Hof heeft ook geoordeeld dat het aan de nationale rechter staat om te bepalen of de betrokken gedragingen reclame of een vorm van colportage vormen (zie arrest van 2 april 2009, [OMISSIS] Frede Damgaard [OMISSIS], C-421/07, [OMISSIS] EU:C:2009:222, punt 23). Indien de activiteiten waarop de in de litigieuze bepaling vervatte regel betrekking heeft, als activiteiten inzake informatieverstrekking en niet als reclame voor geneesmiddelen moeten worden beschouwd, is richtlijn 2001/83 niet van toepassing.

Derhalve komt de Satversmes tiesa tot de slotsom dat de uitlegging van richtlijn 2001/83 [OMISSIS] [in het hoofdgeding] beslissend is voor de beoordeling van de litigieuze bepaling. Nagegaan moet worden of de litigieuze bepaling, die de informatie over de prijs van geneesmiddelen in de reclame voor deze producten en niet de informatie over de geneesmiddelen zelf [Or. 11] en de benaming van die geneesmiddelen regelt, binnen de werkingssfeer van richtlijn 2001/83/EG valt. Voorts rijst de vraag of decreet nr. 378 in overeenstemming is met de door richtlijn 2001/83 nagestreefde doelstelling van harmonisatie van de regels inzake geneesmiddelenreclame, indien de door de litigieuze bepaling bedoelde activiteiten, in het hoofdgeding naar hun aard niet als reclame voor geneesmiddelen kunnen worden aangemerkt. In de tekst van decreet nr. 378 worden dergelijke activiteiten evenwel aangemerkt als reclame voor geneesmiddelen. Volgens artikel 87, lid 3, van richtlijn 2001/83 is reclame voor een geneesmiddel geoorloofd wanneer deze het rationele gebruik van het geneesmiddel bevordert zonder de eigenschappen ervan te overdrijven. Beperkingen met betrekking tot de inhoud van de informatie in reclame voor een geneesmiddel mogen dus wel verband houden met de eigenschappen van het geneesmiddel, maar niet met de prijs ervan.

Gelet op het voorgaande, bestaan er redelijke twijfels over het feit of decreet nr. 378 in strijd is met de door richtlijn 2001/83 nagestreefde doelstelling van harmonisatie van de regels inzake geneesmiddelenreclame en of die richtlijn correct in de nationale wetgeving van de lidstaat is omgezet.

- 12 Uit vaste rechtspraak van het Hof vloeit voort dat verboden van richtlijnen uitdrukkelijk moeten worden omgezet (zie arrest van 27 april 1988, Commissie/Frankrijk, 252/85, [OMISSIS] EU:C:1988:202, punt 19). Het verbod waarin de litigieuze bepaling voorziet, komt met geen van de verboden reclamemethoden van artikel 90 van richtlijn 2001/83 overeen. Derhalve rijst de vraag of een lidstaat de in artikel 90 van richtlijn 2001/83 opgenomen lijst van verboden reclamemethoden mag uitbreiden door in de nationale wetgeving een nieuw verbod in te voeren.

In essentie moet de tekst van een richtlijn, teneinde die richtlijn om te zetten, worden uitgelegd (zie arrest van 7 juni 2005, [OMISSIS] VEMW e.a., C-17/03, [OMISSIS] EU:C:2005:362, punt 41). Het Hof heeft geoordeeld dat de verenigbaarheid met richtlijn 2001/83 van andere eisen dan die welke uitdrukkelijk in artikel 90 van die richtlijn zijn opgenomen, door middel van uitlegging kan worden beoordeeld, waarbij bijvoorbeeld wordt onderzocht of de

betrokken verboden beantwoorden aan het doel van richtlijn 2001/83 – het rationele gebruik van geneesmiddelen – en aan de noodzaak om in een buitensporige en ondoordachte vorm gebrachte reclame die van invloed kan zijn op de volksgezondheid, te beperken (zie arrest van 8 november 2007, **[Or. 12]** Gintec, C-374/05, [OMISSIS] EU:C:2007:654, punten 35 en 55).

Zo zou uit artikel 87, lid 3, van richtlijn 2001/83 kunnen worden afgeleid dat de lidstaten verplicht zijn om een regeling vast te stellen die bepaalt dat publieksreclame voor geneesmiddelen het rationele gebruik van geneesmiddelen moet bevorderen. Met andere woorden kan volgens de Satversmes tiesa een door een lidstaat vastgestelde regeling die niet uitdrukkelijk wordt genoemd in artikel 90 van richtlijn 2001/83 en niet ziet op de bij dit artikel verboden reclamemethoden, maar het rationele gebruik van geneesmiddelen bevordert, in overeenstemming zijn met die richtlijn.

Uit de litigieuze bepaling blijkt dat het verboden is om in publieksreclame voor een geneesmiddel aankoopbevorderende informatie op te nemen, waarbij de noodzaak om het geneesmiddel aan te kopen wordt gerechtvaardigd op basis van de prijs van het geneesmiddel. Het Hof heeft de kwestie van de prijs van geneesmiddelen onderzocht in een zaak betreffende het vrije verkeer van goederen, waarin moest worden nagegaan of ingezetenen van een lidstaat receptplichtige geneesmiddelen per post mochten ontvangen tegen andere voorwaarden dan die welke golden voor de aankoop ervan in een apotheek in hun eigen lidstaat. Het oordeelde dat prijsconcurrentie de patiënt ten goede zou kunnen komen, aangezien zij het in voorkomend geval mogelijk zou maken geneesmiddelen aan te bieden tegen voordeligere prijzen dan die welke toentertijd door de betrokken lidstaat werden opgelegd. De doeltreffende bescherming van de gezondheid en het leven van personen vereist onder meer dat geneesmiddelen tegen redelijke prijzen worden verkocht (zie arrest van 19 oktober 2016 [OMISSIS] Deutsche Parkinson Vereinigung, C-148/15, [OMISSIS] EU:C:2016:776, punt 43). Reclame met betrekking tot prijzen van geneesmiddelen is dus niet altijd in strijd met het in richtlijn 2001/83 beoogde doel van bevordering van het rationele gebruik van geneesmiddelen.

De Satversmes tiesa dient met betrekking tot de litigieuze bepaling ook na te gaan of het rationele gebruik van geneesmiddelen wordt bevorderd doordat de regeling inzake publieksreclame voor geneesmiddelen de vermelding verbiedt van een korting op geneesmiddelen waarbij het publiek wordt gestimuleerd om een geneesmiddel samen met andere geneesmiddelen als een pakket aan te kopen. Het verbod op publieksreclame voor geneesmiddelen wordt gerechtvaardigd op basis van de bescherming van de volksgezondheid tegen de risico's „van in een buitensporige en ondoordachte vorm gebrachte reclame”. Dat vloeit voort uit overweging 45 van richtlijn 2001/83, waarin staat te lezen dat reclame voor geneesmiddelen die zonder medisch recept kunnen worden afgeleverd, **[Or. 13]** bij wijze van uitzondering kan worden toegestaan, maar alleen met inachtneming van bepaalde wettelijk vastgestelde criteria.

Daaruit zou dus kunnen worden afgeleid dat artikel 87, lid 3, van richtlijn 2001/83 lidstaten de bevoegdheid verleent om geneesmiddelenreclamemethoden waarvan wordt aangenomen dat zij kennelijk in een buitensporige of ondoordachte vorm worden gebracht en die negatieve gevolgen kunnen hebben voor de volksgezondheid, te beperken. Verder is de betrokken eis niet bedoeld om geneesmiddelenreclame met betrekking tot een bepaald product te beperken, maar wel om het irrationele gebruik van geneesmiddelen in het algemeen te beperken.

Bij de beoordeling of de litigieuze bepaling in overeenstemming is met hogere rechtsnormen moet de Satversmes tiesa derhalve nagaan of de litigieuze bepaling, die ertoe strekt in buitensporige of ondoordachte vorm gebrachte geneesmiddelenreclame te verbieden, verenigbaar is met het doel van richtlijn 2001/83.

13 Gelet op het voorgaande kunnen verschillende conclusies worden getrokken, te weten:

1) De in de litigieuze bepaling bedoelde activiteiten vormen geen reclame in de zin van richtlijn 2001/83, maar een vermelding van informatie, zodat deze richtlijn niet van toepassing is op het hoofdgeding.

2) Richtlijn 2001/83 heeft een volledige harmonisatie tot stand gebracht, zodat de lidstaten de in artikel 90 ervan bedoelde beperkingen inzake reclame voor geneesmiddelen in acht moeten nemen en in hun nationale wetgeving de lijst van verboden reclamemethoden niet mogen uitbreiden, noch aanvullende eisen mogen opleggen.

3) Hoewel artikel 90 van richtlijn 2001/83 geen verbod als dat van de litigieuze bepaling bevat, zijn de lidstaten bevoegd om een regeling vast te stellen ter voorkoming van reclame die in buitensporige of ondoordachte vorm wordt gebracht, in strijd is met de doelstelling van richtlijn 2001/83 en het rationele gebruik van geneesmiddelen niet bevordert.

De Satversmes tiesa is van oordeel dat de litigieuze bepaling een norm is die de reclame voor geneesmiddelen regelt. Volgens hem laat richtlijn 2001/83 ruimte voor de vaststelling van een regel als die van de litigieuze bepaling, aangezien die regel in overeenstemming is met de doelstellingen van die richtlijn.

Daarom moet [OMISSIS] [in het hoofdgeding] worden nagegaan of richtlijn 2001/83 in de weg staat aan het in de litigieuze bepaling vervatte verbod [Or. 14] met betrekking tot informatie die in publieksreclame voor geneesmiddelen kan worden opgenomen. Het Hof heeft richtlijn 2001/83 weliswaar [reeds] uitgelegd, maar er bestaat nog twijfel over de vraag of die richtlijn de lidstaten daadwerkelijk verbiedt om in hun nationale wetgeving andere beperkingen op te leggen aan publieksreclame voor geneesmiddelen dan de beperkingen van artikel 90 van die richtlijn, dat de lijst van verboden reclamemethoden bevat.

De beslechting van het hoofdgeding hangt dus af van de uitlegging van het Unierecht. Derhalve rechtvaardigen de omstandigheden van het [OMISSIS][hoofdgeding] de indiening van een verzoek om een prejudiciële beslissing bij het Hof.

Gelet op de voorgaande overwegingen en overeenkomstig [OMISSIS] artikel 267 VWEU [OMISSIS],

beslist de Satversmes tiesa als volgt:

1. Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt verzocht om een [prejudiciële] beslissing over de volgende vragen:

„1.1. Moeten de activiteiten waarop de litigieuze bepaling betrekking heeft, worden beschouwd als reclame voor geneesmiddelen in de zin van titel VIII van richtlijn 2001/83/EG (,Reclame’)?

1.2. Moet artikel 90 van richtlijn 2001/83/EG aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een regeling van een lidstaat die de lijst van verboden reclamemethoden uitbreidt en strengere beperkingen oplegt dan die waarin artikel 90 van deze richtlijn uitdrukkelijk voorziet?

1.3. Moet de in het hoofdgeding aan de orde zijnde regeling worden beschouwd als een beperking van de reclame voor geneesmiddelen ten einde het rationele gebruik van geneesmiddelen te bevorderen in de zin van artikel 87, lid 3, van richtlijn 2001/83/EG?” [Or. 15]

2. De behandeling van de zaak wordt geschorst totdat het Hof van Justitie van de Europese Unie uitspraak heeft gedaan.

[OMISSIS] [procedurele aspecten]

Tegen deze beslissing kan geen beroep worden ingesteld.

[OMISSIS] [ondertekeningen] [Or. 16] [OMISSIS]